

Ötűötő: SUELEI BALÁZSME

Ötűötés IDEJE: 1977.

TART.: A HÁZIVÁSZON FELHASZNÁLÁSA ÉS JELENTŐSÉGE
A FALUSI NÉP ÉLETÉBEN

8 lap

Földrajzi mutató: PATCA

Szakmutató: VII, A
XIV

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRKÖZÉS

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES LTK. 3697-es TÉTELE ALÓL

Szántód.

Szántódou is természetesen kenderet, még a szelíd emberek is, de nem szültek völkön. A megfont kenderet szittlik talicskával Siófokra megszővetni.

Még az 1920-as években is, jöttale ingbe gatyába még a templomba is. Űnnepre is hozták hárvázson ruhát a nő is, csak kevésnyabb volt, hithörnapit varrta az anyagból készítették.

A férfiak ingje kék, vagy piros gomb volt, a hithörnaplón csak fehér.

A női ruhák ingbe jöttale, amit leginkább maguk varrtak kézzel. A nyakát kikerekítették és két rövid ujjat varrtak hozzá. A nyakát is a két ujjal körül körül horgolták keskeny szíjjal.

Halotti ruhákat elkészítették előre. Leginkább az esküvői ruhát, egy fejkendőbe bekötve tartották.

Ez legtöbbször fehér magyar ruha volt (fingos) a nőknél ing, pentő, fehér v. barna hárisnya, fehér selyem fejevaló kendő, imakönyv is egy lepedő, 1900 táján.

Férfiaknál, szintén egy pár alsónemű, kalap, sötét ruha, lepedő, kápa (fehér szalmi) vagy hárisnya. Cipőt nem adtak rájuk. Nekoszójon, ha harajdr.

Tükörre nem tettek ruhát, csak megfordították a fal felé, hogy melássóle meg benne a halottat.

A menyasszony végbe kapott vásznat. A vőlegény-sél piros hátalkötő kendőt „bicsipirosat” cipőt is együt kapott.

A menyasszony kapott öllévről stafirungba ^{2.} egy
regény lány is, 8 abroszt, 16 törülközőt, 16 szakaj-
törülköt, 4-5 kisvándort, 2 dunnytát, ezekre
2 levest. Kapott az özvegyje stafirungjából
is, nemcsak az anyjából 8-10 lepedőt.

Honától küldéshez szép himnös kendőt tettek
ra, azt is oda ajándékozták. Miköz felfez
ment a lány, vagy házasodott a legény, az is
kapott a keresztanyjától abroszt, konyharuhát
ajándékba.

Hugyin megadt sűrű szövésű vásznat használ-
tak. Hűltő párna, dupla szövésű "erős sűrű
vászonszövés tollúnak. Zsáknak is erős sűrű
szövés alkalmasnak, piros jellet, vagy kerdä-
betűt szövéltek bele. Az ajtóra nyáron lepedőt
akasztottak is a gardaságban is, durvább
szövésű lepedőbe szedték a letört kukoricát,
vagy biriskor a "borsót" (babot).

Gyűjtő: Szeli Balázsné Szántód-Toms Hársta u 5

Adathözölő: öv. Howát Jánosné Tamás Veres 72 éves n. k.
varatos néje Szántód, Szántódi ut 20 nr.

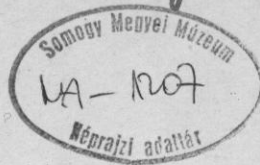
1977 március 14.

Összesen 8 lap. 3x8.

18. A hárvánoson felhasználása is jelentősége
a falusi nép életében.

3697.

Pataca - Zselicsig
Somogy megye.

1947.

A kenderet májusba, friss szántásba vetették úgy,
mint a búzát.

juniusba ha megért, a virágosát, kinyűlték"
Fehér, hulló, porró virága volt. A magas kenderet
még beérésig földbe hagyták k. b. augusztus elejéig.
A magas kenderet, ha kinyűlték, kivékbe, zöld gyepre
felültetik le, zöld gazokat raktak rá, arcal takar-
ták be. Ez így volt 4-5 napig, "kifillesztették."
Mikor a zöld melege megfűledt, kerítés mellé
számogatják, száritotják, utána kicsipelték bottal,
fával. Az így kapott magot, zacskókba tették, pad-
lásra, száraz helyre, ez lett jövőre vetőmag.

A virágos kenderet kinyűvés után elvitték a
sóra, kenderártatába. Heskény volt a fő, kisorsába
elfert benne a lefelletett kender, is nagy "tűkét"
raktak rá, vagy gerendákat, "csont gyökereket"
(szombort), lenyomatni.

Egy - másfél hétig szárit is akkor kidobáltuk
a partra. Mikor kinyűttünk a vízből, aronmód
vízesvízbe kitergettük a parton is otthagytuk.

Hét nap száradt, akkor hasavítottuk is otthon
szeregettük ki, kerítés mellé. Mikor teljesen rögzöske
mögyszáradt, kendervágóval elvágtuk.

Kendervágás után eltiloltuk. Az finomabb
rűkebb kendervágó - a siló."

Ezen is átvettük, hirtük, hogy vigye ki az
apró "padzirgót" (pordorjót) elő az öregjít, aztán

után az apróbbját.

Akkor volt elgyerebmerítük "olyan szép szálakca, mint az ember haja ha megfőszültek. Után föla-
hasztottuk a nőgre is ott volt a kelig, amikor el-
kerestünk formi. Az első világháborúig 1914-ig
"szűttek", fontak az aranyok jobban. A két világ-
háború között már nem annyira.

A szép kenderfonalat "finomszálának" szőtték.
Fehérpamukot vettünk hozzá, meg pirosat, az
abroszt, konyharuhát "előruhákat" díszítették.
Mégvették a vetőfű az aranyok, a boltból
vött fehér "setöm" szálak is pamukot, "főlesiverték"
a pirosat is arval díszítették. "tenyerleves" díszít-
ést szerették főszedibe "limóknak".

"Nyistre" mint a nővis, még bordával. Legin-
kább 10 es bordával, 12 es bordával volt a legfinomabb,
az stafírungba mint. A nyistas bordával, lepedőnek
vastagabbra, vastagviszonnak szőtték. Ezt nem
vitték el stafírungnak a lányok. Volt olyan bít
Kaposváron, ahol lehet a pamukokat lehetett meg-
venni, még a setöm fonalat.

Ha a nővéfűről lejött, leforrástuk is kivilítottuk,
Lapicválás után köztibe száradni. A setöm vásznak
nem kellett leforrázni, az szép fehér volt, csak a
"gyűrtbe" hajtani. Szőkrénybe rakták stafírungnak.
A durvábbat csak egy gyűrtbe hajtották is beállították
sálc a szőkrény aljába. 60-70 "szif" is lejött egy "gyűj-
fűrnél". A szűjőfűhez megporó verő kellett, hogy a
vászon "ne dudogjon föl", simán mőnyen a "durung
ből" a nyistre, bordába kétszálával, egyike nyistre
és egyike szálak, a második nyistre a második szálak,
csak így tudott jól a "csi" sziverett fonat nyilani,
így lehetett átdobni. Flátul volt a nyist, elöl volt a
bőda.

Haló ruhát elkészítették előre. Míg az öregek ma is.
 Ing, kappan v. felvise harisnyja, pütykő v. gálya, fekete
 sálka, felvise blúz, vékony leiscendő az illat felkötött
 fejkendő, szelkendő, szoltár, v. olvasó 1 kompharukos,
 egy himnös kendő, egy alvó, az fűszáradis. A negyvenéves
 háború előtt ruhát eltemették vele is ezekben a
 sarkainak kikeltett látszani a koporsóból míg a
 szemfődő sál is. Cipőt nem adtak a halottnak, nekio-
 pozjon ha haralótogtat... A kompharukot a fejével
 megparavára hajtva, a kendőt a mellre, az alvót
 a lábán keresztül homokra hajtva de kikeltett lát-
 szania a lenő-gyűrt koporsóból is. Alája egy új nagy
 felvise lepedőt tettek, azt is eltemették vele. Embere-
 nek pipáját, botját, kalapját, szemüvegét is elte-
 mették vele. A ravatalt "hidesszögnyak" hívják.

Egy szép himnös sűt párnát tettek a halott fej alá,
 amely csak kitoldalt volt kitöréve. Selém kendővel
 a símet is letakarják is egy nagy selém kendővel
 helyesen. A sükröt is kendővel takarják de igen
 kor. A szemeket a halott után az utára öntötték
 hogy minden baj arra menjen ki a házból. A halott
 kezével megkavartatták az apró-jórág sűrivaló-jót
 hogy ne legyen pusztulás a háznál. A rást jórágokat
 kiengedték az udvarra, hogy ne hulljanak el.

A nőket "vásonesszideknek" nevezték. Jumepi jumog
bc "nem dógróttak". Az imneplős selémvásonból
 készült. A "firfi ingelen piros, kék, vagy fekete gomb
 volt" a kőnaplós ingelen felvise. Jumepi firfi inge-
 ket "paszallioszással" (letürve, alatta színöz) vagy
 szíplelivel (szennőben) díszítették. Imneplős gálya ülepke
 is vékony anyagból, a kőnaplós, vastagabb, sálka volt.
 A kék szarvónak, három méter anyag kellett, az
 "illetik" nek, (alijának), külön keményre szíles
 is az ülepnek is "duflón" $\triangle$ hajtva is a kék szar-
 vába de viszig míg három-három újnyi szíles

Soldaluk mellett. K. b. 6 m. sílesből rajtoltak fölül a "partaját", előtük is abba "fistük" a galy-madrasot.

Az aranyok inge combközépig ért. Amilyen síles volt a "sif", rőt, az lett az elje "hátulla", csak az újot szabták ki hozzá, nyakát kikerekítették, "allat" becségték, ez volt a "siking".

A "pintő" 5-6 szálból volt, "görbessíplevel", "columis eripheis". Tuncpece fiataloknál, többül vőtt győrsből volt, csak az öregek hozták házi-vászon pintőt. A pintő alsó visszajával, rönveris ellen tömültek le a kisgyermek remeit.

A nők egy sikingbe is egy- két pintőbe jártak. A férfiak ingbe gatyába az utolsó háborúig, 1944. Szennába még tovább dolgoztak benne aratóskor "masináláskor".

1944 ben kezdtek felesbe nőni (fele kender, fele pamut v. sejen.) Koposváron "förtöbötba" vittek festéket, vagy maguk festették meg ollon, vasfasikba, kékre, feketére, főleg kötényekre.

"Szalaváron a vilony sejen, rönváron a vastag, is türetváron a hosszú türetbe rajtot 60-70 ríf."

Ha a legény sülei vagy hörszortanyja elmentek a lányos háshoz, ahol kiterítették az asztalra a türetvásmat is abból a legény hörszortartozái kisszabóka a jegyajándékot, 14 pár alsóneműt, ingot, gatyát. A megparvás a lány vagy annak sülei dolga volt esküvőig.

A vőlegény szigetváron vőtt kontyot, felis berlinet (nagykendőt), cipőt, fejkendőt a menyasszonynak, is a vőlegény fizette ki. Gyűrűt nem vőtt, nem nem volt molás.

Az arany gondoskodott a ruháról.

A jómódúak 20, a meggyobbak is 14-16 párat kapáltak mindenkül. 2 nagy vánkost, 2 hüttőpárnát (az kisebb méretű volt) 2 darab 1-1 takaróruhát

A férfiak ottmaról nemigen kapáltak bedifehereműt. Feltűnik váltottala tisztát. Nemi havonként, esetleg két hónapra. Párosítale a ruhát, a pállórajtárba

A férfi inget is néi pintöt is, alulról fölfelé tűrték föl a mönöspollófára is így mönöspollók be.

A menyasszonyoknál volt a kamrába fölkapasztva, arra dobáltale fel, a bírás magtárba. A tisztát a sublótba tartottale. Főtörtale. Főt + főtöt íte.

A nagyon kíváncysat jelenkónak, alhasgattale.

Dicsértik a tisztát, lerólták a borost. Az mond- tále rá fiti a kerít aziel nem mos.

Komarákat nép főszádises abronsal takartale le in pasit alkalmasával. Rites, forgástáule, köttfink, köttista, lungof, kisleves komitistával, piritott tyúk, meg egy pinteszéjg bor volt a pasitvélábe a gyermekgyasmönök vittik.

A boroséget is nép főszádises ruhába takarva vittik. Szőfingnek, násmagyvala szokott adni a menyasszony egy-egy retömkeudöt vagy török- lésit (piros, sok-sok virággal), Tisztafelir retöm- kundöt a keresztre köttelle temetishoz is a papnak adták.

Fehérsamukkal vertik ki a szalavásmut, halotti lepedőnek. Nem hirtik kölesöm.

Törösvásontrul isingásutk a szalmarsákok. Nagyon szalmarsáke, arra lepedő 1 darab, arra a párnák, a vánkossokra megint darab, de így hogy a toll kifelt volt ráva, hogy az így minél magasabbnak lássik, ezek kifizese egy vilony

"piros bicsiterítő", feltehetően.

Piros nyújtóabrosnak nagyon kellemes
arát körölyen beletoldották. "Flimmes vót aris".

Íntón voltak az ünneplős is íntón a min-
den napi használatosak. Az ünneplősnek is
szővise szob volt, kizimunkáru ínt (Patea)
nem kizimunkáruak.

A szőviseket "hirden süttetik". Az vaslagabb
volt mint az arany süttet szővise. Piros betűjűket
vagy himnöt nőttek bele ismertető jellek.

Felnyedőt használtak "mögött" kópóbból ren-
getőnek, csak avittból."

Használt néhéz felnyedőt szővise ajtóra nyáron
"bozarak" (legye) ellen.

A pálla abrosz hívták hamvasabrosnak."

"Duplón" vartuk le ömteviskos, akár kérel,
akár gippsel vartuk össze || | $\frac{1}{4}$ |

Réfnak hívtuk de szővise bicsiterítő p. l. galgo-
szővise. csak kenderet kizimunkáru.

"Visszált fonat" kizimunkáru. Szőviseviskoshoz
még is használják. Szőviseviskos fonták. Ottthon
szőttek. Kapott a lány az anyja kizimunkárujából,
de még az öreganyjából is. Türelle kizimunkáru
a viskos a szőviseviskos. Volt mégis, hogy bele
szőttek az ivarszövet is.

Gyűjtő: Szécsi Balázsné Szántód-Lomos Flárisfa 45

Adathozzó: Ö. Zsófia Mihályné 71 éves. val. volt Pateai
szőviseviskos Szántód Ady 2. u. 5 sz.

